

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Dankt U God ook?

„Ik dank God te allen tijde over u, vanwege de genade Gods, die u in Christus Jezus geschonken is“.

1 Kor. 1 : 4

Eén van de belangrijkste dingen in het leven is de omgang met de medemens. Iedereen kan constateren dat die omgang, in het algemeen genomen, wel één en ander te wensen overlaat.

Er zijn dagelijks allerlei kortsluitingen onder de mensen.

Het begint dikwijls met kleine dingen.

Daarover ontstaat een verwijdering.

En wat er vervolgens allemaal niet mogelijk is...

De wereld is vol van kleine en grote „oorlogen“.

De oorzaak ligt in de regel bij de ander.

Dit is makkelijk te bewijzen, want alle mensen hebben hun gebreken.

En allemaal hebben we een scherp oog voor de gebreken van anderen.

Zo ontstaan antipathieën, naijver, twist, nijd en haat.

We geven ons daar makkelijk aan over.

In de verbittering houden we dan een „vergruizeld beeld“ van de naaste over en gaan dat te lijf.

Deze zo geschonden omgang van de mensen is onze Heiland Jezus Christus komen vernieuwen.

Wanneer de apostel Paulus zich neerzet om een brief te schrijven aan de gemeente Gods te Korinthe, schrijft hij aan een vernieuwde samenleving. Niet dat de gelovigen in deze gemeente zonder gebreken waren. Daar heersten dezelfde gebreken in de onderlinge omgang, die er vandaag nog onder gelovigen zijn.

Men had daar „sterken“ en „zwakken“ en de verdraagzaamheid liet zo één en ander te wensen over; er waren daar gebreken en ellendigheden, die wij allen van nabij zo goed kennen dat het niet nodig is daarover uit te weiden.

Paulus spreekt over deze dingen in het vervolg van de brief harde woorden. De apostel begint echter met God te danken voor het goede dat er in die gemeente gevonden wordt.

Dat goede is de genade van God, die altijd vruchten draagt, omdat de Here Zijn eigen werk kroont.

Paulus aanvaardt de gemeenteleden als kinderen van God.

En dat is nu het begin van een vernieuwde samenleving.

Daarin aanvaardden zondige mensen elkander om Christus' wil.

Het boze hart, dat wij allen hebben, moet gereinigd worden van de zonde; dan gaat ons oog, omdat we behagen gekregen hebben in de genade van God, naar het goede zoeken en het goede zien.

De tong staakt het vuil bedrijf van kwaadsprekerij en verdachtmaking. En we gaan de wereld binnen van Jezus Christus, waarin niet haat, nijd en verbittering, maar liefde,

vrede en zachtmoedigheid „het laatste woord“ spreken.

Dan zoeken we het hart van elkander.

Zo wordt de samenleving onder de mensen in deze wereld vernieuwd.

Het is triest dat we als gelovigen daar zo weinig van terecht brengen. Het is zo bedroevend dat de moeiten in onze kerken juist die christelijke samenleving betreffen.

We zijn kritisch, zien scherp het verkeerde bij elkaar, vliegen daar op af en gaan daar van uit.

Van het goede nemen we slechts in het voorbijgaan kennis. Willen we onze moeiten overwinnen, dan zullen we als Paulus moeten beginnen met God te danken voor het goede bij de ander, om in deze levenshouding samen te strijden voor het goede in kerk en wereld.

Een christen moet een open oog hebben voor het goede.

We weten dat we allen zondaren zijn, dat is „vanzelfsprekend“ in een wereld die in het boze ligt.

Maar het goede dat er nog is, dat is uit God, uit de genade van Christus.

Wanneer we dat erkennen en daarvoor echt danken en elkaar in Christus aanvaarden, kunnen we voortvaren tot onze roeping om elkander aan de woorden van Christus te houden en samen te getuigen van Zijn genade, die de bron is van alle goed.

Want in nijd en verbittering sterft alle leven, maar waar de liefde van Christus de harten beheerst, daar is, ook in onze wereld, het goede te zien en wordt blijdschap gevonden in het koninkrijk van God.

Laten we zo elkander en de wereld dragen in onze gebeden.

H. J. van der Kwast

Onze nood en ellendigheid

Er openbaart zich in ons kerkelijk leven een kwaad dat ons met grote zorg moet vervullen.

Het is dit dat broeders elkaar loslaten, fel tegenover elkaar komen te staan, soms zelfs zó dat geen gesprek meer mogelijk is. Wantrouwen vergiftigt de verhoudingen. Het komt voor dat zelfs in families en gezinnen ten gevolge daarvan 'n verdeeldheid en verwijdering is gekomen die er de oorzaak van werd dat men over de dingen van Gods rijk en kerk niet meer broederlijk spreken kan. Er ontstaat een zich afzetten tegen elkaar. Men vormt in feite in de gemeenten „groepen“ die de ware, Geestelijke, kerkelijke eenheid ondermijnen. Men spreekt over medeleden die „goed“ en die „niet goed“ zijn. Soms worden zeer lelijke dingen van broeders gezegd. Discriminatie van medegelovigen is aan de orde van de dag.

Een wel zeer fatale gang van zaken vindt men daar waar deze kortsluiting in de broederlijke verhoudingen leidde tot een verschrikkelijke scheuring van de kerk. We weten allen dat zo iets reeds gebeurd is in Katwijk, Gorkum, Beverwijk, Breda. En wat dreigt er in Groningen? Daarbij ziet men het door en door onkerkelijke gebeuren plaats vinden dat zonder enige vorm van proces predikanten en ouderlingen uit het ambt worden gezet! Ze worden zondermeer aan kant geschoven. Als één van de „partijen“ — in de kerk 'n lelijk woord voor 'n afschuwelijke zaak — daarna door de meerdere vergaderingen als kerk wordt geaccepteerd, is daardoor de andere „automatisch“ — en wat is er in de kerk slechter dan dat! — uit de gemeenschap der kerken gestoten en zijn de predikanten ook wat de zusterkerken betreft metterdaad afgezet.

Het ontstellende daarbij is dat bij al deze ellende een felheid, hardheid, bitterheid, ja, soms zelfs een haat aan de dag treden die volkomen in strijd zijn met wat Christus in de omgang van zijn discipelen met elkaar als

eerste eis van het Evangelie heeft gesteld.

Wanneer men poogt na te gaan wat de eigenlijke oorzaak is van dit soort misere stuit men op grote moeilijkheden. De punten van geschil zijn blijkbaar uiterst moeilijk te omschrijven. Ze blijven veelal in de mist. Van alles en nog wat wordt er bij gehaald. Vooral als de conflicten op de kerkelijke vergaderingen komen geraakt men in een wirwar van kwesties waar bijna niemand kan uitkomen. Uren, dagen, weken, maanden wordt erover vergaderd en gesproken. Maar van een oplossing der moeilijkheden is zelden sprake. Het resultaat van alle gedokter is dikwijls dat de fronten worden verhard, de verwijdering dieper wordt en tot overmaat van ramp steeds meer mensen en kerken in de maalstroom van de ellende worden meegesleept.

Ten gevolge van deze gang van zaken is er reeds heel veel kapot gegaan in het kerkelijke samenleven. Allerlei verhoudingen werden verstoord. We zijn in menig opzicht als vrijgemaakte kerken een aanfluiting geworden. Gods Naam wordt vanwege wat onder ons geschiedt gelasterd. Er wordt door dit alles ook heel veel geleden. Soms werd de gezondheid van broeders er door aangetast of zelfs geknakt. Bij heel velen is de vreugde van het lid mogen zijn der kerk getaand. Ja het is soms zelfs een kruis geworden dat zwaar is om te dragen.

Velen vragen zich teleurgesteld of bitter af: Is dit nu de ware kerk? Waar is nu de kerk die moeder der gelovigen moet zijn? Waar is de kerk die haar roeping vervult een haard van liefde te wezen in een wereld vol haat? Waar is de kerk in wier schoot de moeden, de aangevochtenen, de geslagenen troost en kracht behoren te vinden in het verwarde en verwarrende leven van onze dagen?

Met name meelevende jonge mensen hebben het in deze dagen in onze kerken zwaar. Ze kunnen er nog niet in komen en ze willen er daarom niet aan, dat in de kerk van Chris-

tus, omdat ze óók kerk van zondaren is, zulke afschuwelijke dingen als we noemden steeds weer voorkomen. Het kerkelijke leven waarin ze betrokken zijn wordt hun soms tot een ergernis. En ze missen nog dikwijls de geestelijke kracht om naar het voorbeeld van Christus deze dingen te „dragen” en het kwade te overwinnen door het goede.

* * *

Het enige wat wij in de gegeven situatie kunnen en moeten — ook mogen! — doen is: het trouw blijven op de post waar God ons gesteld heeft;

het blijven liefhebben van de kerk waartoe wij behoren;

het vasthouden, vooral ook in onze gebeden, van alle broeders, ook van hen die ons het leven bitter maken;

het op deze wijze ons zelf verloochenen en het liefdevol en duidelijk „neen” zeggen tegen wat niet is naar de wil des Heren.

* * *

Om te weten wat dit in concreto volgens het Woord van God betekent kunnen wij niet beter doen dan te letten op de houding welke de apostel Paulus aannam ten opzichte van de gemeente van Korinthe.

Het stond er met die gemeente allerdroevigst voor.

Welig tierden er de partijschappen. Reeds in Korinthe openbaarde zich het duivelse kwaad dat leden der kerk zich tot groepen vormen die een of ander mens tot hun „leider” proclameren welke ze blindelings volgen om zich dan en zo tegen elkaar af te zetten.

Ten gevolge daarvan was de kerk van Korinthe in feite reeds gescheurd. Paulus noemt de Korinthische christenen vanwege dat kwaad zonder meer „vleselijk” en „onmondig”. Ze zijn dat vooral omdat nijd en twist onder hen heersen. Ja, zij leven ten gevolge van dit alles als onveranderde mensen.

En terwijl de Korinthiërs zo waren en zo deden pochten zij er op dat ze zo wijs waren! „Wij weten dat we de kennis hebben” blufden ze triomfantelijk tegen ieder die het maar horen wilde: Paulus noemt ze evenwel vanwege deze valse en dwaze roem over hun vermeende kennis opgeblazen.

De apostel schrijft hun voorts met pijnlijke ironie dat ze in de dwaze illusie leven verzadigd, rijk, sterk, in aanzien, ja, zelfs koningen te zijn. Paulus daarentegen schijnt door God op de laagste plaats te zijn gezet als een ten dode gedoemde. Hij is een schouwspel geworden voor de wereld, de engelen, de mensen, overgegeven aan honger, dorst, naaktheid, vuistslagen en zwaard, een zwervend leven. Hij behoort tot het uitvaagsel der wereld en is aller voetveeg.

Maar terwijl de Korinthiërs zo hoog van zichzelf denken, laten ze in de gemeente een zonde ongemoeid, die zelfs door de heidenen verfoeid wordt. Bovendien sleepten ze medebroeders met wie ze een conflict hadden voor de wereldse rechter in plaats van een uitspraak te vragen van een wijs man onder hen of onrecht te lijden.

Een groot kwaad van de Korinthiërs was ook dat ze de heerlijke, Geestelijke vrijheid die ze van Christus hadden ontvangen en in Hem mochten bezitten gebruikten om losbandig te leven. Mee daardoor zijn zij er oorzaak van dat zwakke broeders „om wier wil Christus gestorven is” verloren gaan.

Alsof dit alles niet genoeg was werd ook het Heilig Avondmaal door de korinthische gelovigen op ergerlijke wijze ontheilgd. Ze vierden het namelijk onmiddellijk na een maaltijd waaraan de rijken overvloedig eten en drinken, maar de armen hongervrij blijven. Zo eten en drinken ze zichzelf een oordeel.

Een zeer ernstig kwaad in de korinthische kerk was vooral ook dat daarin mensen gevonden werden die de opstanding der doden loochenden. Dat was daarom zo erg omdat als er geen opstanding der doden is ook

Christus niet is opgestaan uit de doden. En als Christus niet is opgestaan is de prediking van het Evangelie en ook het geloof ijdel.

Wat Paulus bijzonder pijnlijk moet hebben getroffen was dat de Korinthiërs ontkenden dat hij een echte apostel van Jezus Christus was. Dat was een ernstig ding, want het had Christus nu eenmaal behaagd hun het evangelie te brengen door de dienst van Paulus. Als de Korinthiërs daarom Paulus verachten slaan ze de hand weg waarmee Christus hen wilde verlossen.

En het bleef niet bij die loochening van Paulus' apostolische roeping. De Korinthiërs durfden het zelfs aan Paulus 'n dubieus mens te noemen, vleselijk in zijn optreden, een man op wiens woord je niet aan kon, een gespleten figuur. En zijn spreken „betekende niets”!

Wanneer men zich dit alles indenkt — en de gegeven opsomming is nog lang niet volledig — krijgt men wel een zeer somber beeld van de gemeente van Korinthe.

Calvijn overdrijft niet als hij van deze kerk zegt: „Onder de Korinthiërs hadden niet maar weinigen gedwaald, neen, bijna het gehele lichaam was door besmetting aangetast; er was niet slechts één soort van zonde, maar zeer vele; en het waren geen lichte dwalingen, maar er waren gruwelijke schanddaden; er was niet alleen bederf van zeden, maar ook van de leer”.

* * *

En wat zegt Paulus nu van deze kerk? Hoe oordeelt hij over haar?

Ja zeker, hij gaat concreet en krachtig tegen alle zonden in.

Hij vermaant en bestraft de Korinthiërs met grote ernst zonder hen ook maar het minst te sparen.

Maar stoot hij hen van zich? Verbreekt hij de gemeenschap met hen? Verklaart hij dat de gemeente van Korinthe geen kerk meer is? Roept hij de „trouwen” op zich van de rest af te scheiden, in doleantie te gaan, zich vrij te maken?

Er is bij Paulus niets van dat alles. Hij zou zo iets radicaal hebben veroordeeld.

Hij noemt deze zondige, besmette, dwalende kerk zonder meer gemeente Gods, geheiligden in Christus Jezus! En hij zegt met het oog op haar: Ik dank God te allen tijde over u, vanwege de genade Gods, die u in Christus Jezus geschonken is; want in elk opzicht zijt gij rijk geworden in Hem: in alle woord en alle kennis, gelijk het getuigenis aangaande Christus onder u bevestigd is, zodat gij ten aanzien van geen enkele genadegave te kort komt, terwijl gij uitziet naar de openbaring van onze Here Jezus Christus!

„Wat doet nu de heilige apostel, dat is het instrument van de hemelse Geest, door wiens getuigenis de kerk staat en valt?” zo vraagt Calvijn. „Zoekt hij een scheiding van hen? Verstoot hij hen uit het rijk van Christus? Treft hij hen met de laatste bliksem der vervloeking? Hij doet niet alleen niets van deze dingen, maar hij erkent en predikt, dat zij is een kerk van Christus en een gemeenschap der heiligen!”

En nadat hij dit heeft gezegd gaat Calvijn zo verder: „Indien onder de Corintheërs de kerk blijft, waar twisten, secten en naijver woeden, waar geschillen en kijverijen zijn, gepaard met hebzucht, waar openlijk een schanddaad goedgekeurd wordt, die zelfs in de ogen der heidenen verfoeilijk zou zijn, waar onbeschaamd de naam van Paulus wordt beschimpt, die zij als een vader hadden behoren te vereren, waar sommigen de opstanding der doden bespotten met welke omverwerping het gehele evangelie instort, waar Gods gaven de eergierigheid en niet de liefde dienen, waar zeer veel onbetamelijk en onordelijk gedaan wordt, **en wanneer de kerk dan daarom blijft, omdat de dienst des Woords en der sacramenten daar niet versmaad wordt: wie zou dan de naam van kerk**

durven ontnemen aan hen, aan wie niet het tiende deel van die misdaden kan worden ten laste gelegd?

Zij die met grote gemelijkheid woeden tegen de tegenwoordige kerken, wat zouden die, vraag ik u, den Galaten gedaan hebben, die bijna het evangelie verlaten hebben, maar bij wie toch dezelfde apostel kerken vond?”

Dit zijn prachtige, heerlijke woorden.

Dit is het volle Evangelie van Jezus Christus.

Want onze Heiland is de goede Herder, die er niet met de bijl op slaat en de schapen niet met de zweep van zich wegjaagt. Hij is de goede Herder, die het vermiste dier opzoekt, het gewonde verbindt, het verzwakte sterkt, het vette en gezonde dier blijft verzorgen. Maar die tegelijk ook met grote toorn af komt op de boosaardige schapen die zo lang met flank en schouder alle zwakke dieren gedrongen en met hun horens gestoten hebben, tot ze buiten de weide zijn geraakt (Ez. 34 : 16, 21).

* * *

Het is in de situatie waarin we als vrijgemaakte kerken leven vooral van belang er op te letten **op welke wijze, in welke houding** Paulus werkt en spreekt en schrijft met het oog op die in zoveel opzichten zo miserabele kerk van Korinthe.

Want die houding is van alles beheersende betekenis. Een ambtsdrager moet immers dienaar van Christus zijn, diens gestalte vertonen. Als hij dat niet doet houdt hij op instrument van de Heiland te zijn — hij kan dan zelfs makkelijk een dienaar van Satan worden! Althans de duivel in de kaart spelen.

Ik zal een paar dingen noemen om te laten zien hoe Paulus met de gemeente van Korinthe worstelt.

Ik schrijf u, zo lezen we in 1 Kor. 4 : 11, niet om u beschaamd te maken maar om u als mijn geliefde kinderen terecht te wijzen. Want al hadt ge duizend opvoeders — ge hebt maar één vader. En dat ben ik! Want ik heb u in Christus Jezus door het Evangelie verwekt.

Zo ziet Paulus de verhouding tussen zich en die zondige, afvallige Korinthiërs! Hij is de vader en zij zijn de kinderen die hij, ook in hun zonden en afval, ja daarin juist des te meer, met de diepe, brandende liefde van zijn hart onwrikbaar vasthoudt.

Paulus wijst er de Korinthiërs voorts op dat hij het recht had van hen alles te ontvangen wat voor zijn levensonderhoud nodig was. Gaf hij niet **alles** wat hij was en had om de Korinthiërs tot Christus en de zaligheid te leiden? Maar Paulus heeft van dat recht geen gebruik gemaakt. Hij heeft liever willen werken om eigen brood te verdienen of desnoods gebrek lijden. Want hij wilde om hun geen enkele ergernis te geven, bij hen niet de aller geringste schijn wekken dat het hem bij de prediking van het Evangelie om „iets” begonnen was, dat hij dat deed om er beter van te worden.

Paulus heeft zelfs zonder meer **alles** gedaan wat maar enigszins mogelijk was om aan de verkondiging van het Evangelie dienstbaar te worden. Hij heeft nooit en nergens eigen lust, zin, begeerte, idee, opvatting vastgehouden en doorgezet. Hij is altijd en voor iedereen de minste geweest, ja, hij heeft zich elk denkbaar en mogelijk offer getroost om anderen die misschien zonder dat niet zouden behouden worden te redden van het verderf.

De situatie in Korinthe heeft Paulus onuitsprekelijke droefheid veroorzaakt. Die droefheid was er zelfs oorzaak van dat hij niet een tweede bezoek aan Korinthe kon brengen. Dat zou hem te machtig worden. Daarom had hij aan de korinthische broeders maar weer een brief gezonden om hen nog eens te vermanen. Maar dat had hem ontzaglijk veel gekost. Onder veel tranen had hij die brief ge-

schreven. Met een hart vol bange zorg. O neen, niet om hen verdriet te doen maar om de Korinthiërs te laten voelen hoe zielsveel hij van hen hield.

Tenslotte had Paulus zijn trouwe helper Titus naar Korinthe gestuurd. Die moest gaan zien of Paulus' brief een goede uitwerking had gehad.

Als Titus op reis is gegaan ziet Paulus popelend van ongeduld en in grote spanning naar diens terugkomst uit. Wat zal men in Korinthe doen? En als Titus langer weg-blijft dan Paulus verwacht reist hij zijn helper tegemoet. Paulus kan het in Troas niet langer uithouden. Hij heeft rust noch duur. Zó gaat de gemeente van Korinthe hem ter harte. Maar als Paulus eindelijk in Macedonië Titus ontmoet en van hem hoort dat het in Korinthe aanvankelijk weer goed is gekomen is hij buiten zichzelf van vreugde. En hij zingt van de triumftocht waarin God met het evangelie door de wereld trekt. Het goede bericht over Korinthe is hem een rijke vertroosting van God.

Ik zou nog een tijd lang voort kunnen gaan met het tekenen van Paulus' houding in zijn worsteling om de gemeente van Korinthe terug te brengen in de volle gemeenschap met haar Heer en Heiland. Zijn brieven zijn één aangrijpend getuigenis van zijn vurige, onzelfzuchtige, alles opofferende liefde voor deze zo diep gezonken en afstotende gemeente die hem bovendien zo diep had gekrenkt. Het is mij alléén om u te doen, zegt Paulus. Ik ben bereid met u te leven, maar, zo nodig, ook voor u te sterven! Ik voor mij zal graag offers voor u brengen, ja, als dat nodig is ook **mijzelf** voor u opofferen.

Dat is het meeste, het hoogste, het laatste wat een mens voor zijn broeders kan doen. Daarin bereikt de liefde voor de broeders haar hoogtepunt, haar voleinding. Daarin

vertoont de discipel ten volle het beeld van de Meester. En tot dit laatste en zwaarste was Paulus ten volle en zonder reserve bereid.

Zo bad, werkte, zwoegde, pleitte, smeekte Paulus om de Korinthiërs weer te brengen onder het zachte juk van de Goede Herder. Het is geen moment in hem opgekomen deze kerk of de zondigende, dwalende broeders die daarin leefden weg te stoten. Integendeel hij vertoonde in heel zijn optreden tegenover haar de gestalte van zijn Meester die altijd en alléén behouden wil. Zo straalde uit zijn optreden de **zachtmoedigheid** en de **vriendelijkheid** die de wezenlijke trekken zijn in het leven en werken van onze Heiland (2 Kor. 10 : 1). Als Paulus gescholden werd verdroeg hij dat. Als hij gelasterd werd bleef hij vriendelijk. En zo heeft hij deze met vele zonden bevleete en diep gevallen kerk weer terug mogen brengen tot de gehoorzaamheid aan haar Heer die haar kocht met zijn bloed.

* * *

Als men iets verstaat van dit Evangelie zullen wij het zéér zéér benauwd krijgen.

Wat leven wij als vrijgemaakten en vrijgemaakte kerken ontzaglijk ver af van wat in de brieven aan de Korinthiërs zo diep beschamend maar tegelijk toch ook zo onzegbaar vertroostend op ons af komt.

Ja, we mogen als dit Evangelie ons beschaamt daardoor ook getroost worden.

Want door het geloof in dit Evangelie mogen wij het volhouden dat onze kerken ondanks alle zonden die daarin leven toch ware kerken van onze Here Jezus Christus zijn.

Maar tegelijk zullen wij het ook verstaan dat we de afgescheiden kerken in Katwijk en Gorkum en Beverwijk en Breda nooit mogen loslaten!

C.V.

Kerkelijk Leven

Vergissingen - lopend vuur.

De Reformatie beging t.a.v. een door de kerk van Breda anno 1957 aangenomen formulier enkele vergissingen.

Het blad meende dat Breda door dit plaatselijke ondertekeningsformulier van de gereformeerde op de hervormde lijn was overgegaan, van 1618/19 was overgeschakeld op 1816 en dat de opzet van Breda was van het quia over te stappen op het quatenus: dat men daar de belijdenis als de belijdenis der waarheid niet meer aanvaardde, omdat, maar voorzover zij overeenstemt met het Woord Gods.

Deze eerste vergissing is door ds. B. Telder in ons blad voldoende weerlegd. Waarschijnlijk door wat haastig te werken — daarvan vertoonde het artikel ook een ander spoor — was het de schrijver ontgaan dat het breda'se formulier letterlijk ontleend was aan de Voorrede die dr. A. Kuyper, voor de laatste maal op 1 september 1897, aan zijn overbekende en nog steeds herdrukte uitgave van de Drie Formulieren liet voorafgaan. Goede, gereformeerde woorden, waar over in onze kring nimmer kritiek viel en die ook na de vrijmaking wel publiek en met instemming werden geciteerd.

De tweede vergissing was dat gemeend werd dat het plaatselijke formulier van Breda 1957 aldaar voor **plaatselijk** gebruik werd ingevoerd met de opzet en de bedoeling aan de klem van het **landelijk** formulier dat door de dienaren des Woords wordt ondertekend te ontkomen.

Dat is formeel een vergissing.

Maar ook materieel.

Formeel. Immers hoe kan men door een **plaatselijk** formulier naar art. 54 van de kerkorde een **landelijk** formulier buiten werking stellen? Dat kan al evenmin als dat een

plaatselijke politieverordening de landswet van haar kracht zou beroven. Het formulier van Breda 1957 diende om te voldoen aan het in artikel 54 bepaalde dat de ouderlingen en diakenen de belijdenis zullen ondertekenen. Doch het bekende ondertekeningsformulier voor de dienaren des Woords is het formulier waarvan sprake is in artikel 53 van de kerkorde. Voor de ondertekening door de dienaren des Woords stelde de dordtse synode „een accurat formulier” op, dat nog steeds gebruikt wordt, waaronder al onze predikanten, inclusief ds. B. Telder en ds. K. C. Smouter hun handtekening plaatsten in hun classis, een ondertekening die door hen nimmer werd teruggenomen, waaraan zij nog immer gebonden zijn en waaraan zij zich ook metterdaad binden. In het „Ingezonden” van vorige week schreef ds. Smouter letterlijk: Wij erkennen **alle** artikelen en stukken der leer, daarin begrepen, als op Gods Woord gegrond. Maar voor de ondertekening der belijdenis in de plaatselijke kerken bestaat niet een landelijke eensluidende tekst. Het gebeurt wel zonder een breed formulier, soms doordat men achter een uitgave van de Drie Formulieren (editie A. Kuyper!) een aantal blanco bladen heeft doen inbinden, waarop de ambtsdragers ter kerkeradsvergadering hun handtekening plaatsen. En een dienaar des Woords tekent en het landelijke formulier bij zijn komst in de classis en het plaatselijke bij zijn komst in zijn gemeente en is aan beide ondertekeningen gebonden.

Maar ook materieel biedt het breda'se formulier geen kans van ontsnappen. Want én dr. A. Kuyper én dus ook Breda erkennen dat deze belijdenisgeschriften kerkelijk gezag hebben; dat de betuiging van instemming betekent dat men deze belijdenis kerkelijk belijdt; en voorts dat over deze formulieren geen particulier persoon, maar alleen de kerken, in wettige synode te oordelen hebben.

TE BERDE

Mijn geachte mede-Te-Berde-brenger, ds. Amelink, heeft in het nummer van vorige week enige interessante opmerkingen geplaatst over en naar aanleiding van de jongste kabinetsformatie.

Mij trof wel in het bijzonder zijn opmerking over het belasting heffen uit conjuncturele overwegingen. Volgens ds. A. is het een duidelijk onrecht, als een overheid belasting gaat heffen uit andere overwegingen dan om haar eigen uitgaven te betalen.

Ten aanzien van dit punt moet ik echter met mijn mede-scribent van mening verschillen.

In de eerste plaats wil ik opmerken dat de mening van ds. A. gedurende vele tientallen jaren de algemeen aanvaarde opinie was, welke zelfs de naam van klassiek heeft verworven. Deze klassieke opvatting ging uit van de neutraliteitsidee van de overheidsbegroting; men zag het dan zo, dat van de begrotingspolitiek van de overheid geen zelfstandige impulsen mochten uitgaan op het verloop van het economisch proces. De verhoudingen in het economisch krachtenveld mochten niet verstoord worden door bewust ingrijpen op fiscaal terrein van de overheden. De logische konsekwentie van dit neutraliteitspostulaat was het volledige evenwicht tussen enerzijds de inkomsten van de overheid en anderzijds de uitgaven. De overheid mag niet méér uitgeven dan zijn inkomsten bedragen; evenmin mag een overheid méér inkomsten vergaderen dan noodzakelijk zijn voor haar uitgaven.

Deze opvatting over de begrotingspolitiek van de overheid komt niet uit de lucht vallen. Ten diepste berusten deze begrotingspolitieke denkbeelden op de liberale visie op het maatschappelijk leven: het maatschappelijk leven opgevat als de „ordre naturel”, de natuurlijke orde, waar het marktmechanisme door middel van fluctuaties van de prijzen van de productiefactoren een maximaal niveau van behoeften-bevrediging verzekert met een volledige inschakeling van alle aanwezige productiefactoren. Geen werkloosheid dus, noch spanningen op een krappe arbeidsmarkt.

De bittere ervaring van de crisis uit de dertiger jaren heeft ons echter wel wat anders geleerd dan een „ordre naturel”. Deze crisis heeft ontegenzeggelijk een verdieping teweeg gebracht in het economisch denken. We hebben geleerd, dat er omstandigheden kunnen zijn, dat het marktmechanisme zo traag werkt, dat het alleen uit menselijke overwegingen al onverantwoord is zich geheel op dit mechanisme te verlaten.

We hebben geleerd, dat in dergelijke omstandigheden de overheid haar taak als **hoedster van het algemeen belang** op sociaal-economisch gebied niet langer mag verzaken. Dit impliceert dan, dat deze overheid juist wél zelfstandige impulsen zal doen uitgaan op het verloop van het economisch leven; zij kan dit alleen maar doen via haar financiële disposities door het totaal van haar uitgaven en haar inkomsten. Dat zal in concreto betekenen: meer uitgeven dan ontvangen, of, meer ontvangen dan uitgeven, al naar gelang de situatie.

Noch in het éne, noch in het andere geval is dan sprake van een „duidelijk onrecht”, zoals ds. A. abusievelijk suggereert.

v.O.

Ook met het breda'se formulier is er dus geen kans van ontsnappen en geen mogelijkheid in strijd met de belijdenis te spreken of te leren.

* * *

Intussen blijkt dat de misverstanden van De Reformatie als een lopend vuur verder gaan. In het Ger. Gez. blad van 10 mei (Binnenlands Gebeuren) wordt er nog een dikke schep boven op gedaan: wat Breda (met de tekst van dr. A. Kuyper) deed baant linea recta de weg naar volledige leervrijheid. En het kerkblad van Ov. en Geld. schrijft in de zelfde lijn. Neemt men nu maar klakkeloos over wat men elders leest?

* * *

Voorts tracht prof. Kamphuis in De Reformatie van 15 mei nu achteraf te bewijzen dat Breda in 1957 dr. A. Kuyper heeft „gekortwikt en aangelengd” „veranderd, verkort

en verlengd”, „voordat hij voor de officieel-kerkelijke formule van Breda mocht zorgen”. In hoeverre dit waar is kan elk lezer van ons blad, die de tekst van het formulier van Breda vergelijkt met Kuypers Voorrede — ze staan na elkaar in het artikel van ds. Telder — gemakkelijk vaststellen.

Er is niets wezenlijks veranderd.

Ook in het formulier van Breda staat: dat de formulieren kerkelijk gezag hebben en dat „over deze formulieren geen particulier persoon, maar alleen de kerken, in wettige vergadering samengekomen, te oordelen hebben”.

Breda bond zich dus ook aan de zusterkerken!

* * *

Maar erger is dat men hier bij Breda boos opzet veronderstelde. Gelóóft men nu ds. Telder nog als broeder of niet?

Jammer!

G. Visee

Wet en Evangelie

(III)

Leertucht

Ook t.a.v. de leertucht, althans die bij ambtsdragers, zijn we in het Farizeïsme vervallen. Voor de duidelijkheid zal ik nog maar eens bij zeggen: het oprechte Farizeïsme.

Toen men op de synode van Rotterdam weer zeggen kon, als in de zwartste dagen voorafgaande aan de Vrijmaking dat schorsen en afzetten niet in alle gevallen de staat voor God raakt, was men in die zonde vervallen. Naar mijn oordeel werd daarmee ook eigenlijk het recht op Vrijmaking opgegeven. Art. 80 k.o. zegt het voor een ieder duidelijk: zonden in een gemeen lid der afsnijding waardig. Dat is geheel in overeenstemming met de H. Schrift. De kerk kan alleen maar spreken met het laatste ernst. Als men dat niet wil, moet er niet gesproken worden.

Paulus vloekt in de Galatenbrief, al doet hij het nog conditioneel (Gal. 1 : 8/9). Waarom doet hij het niet in 1 Cor. 15? Daar was toch immers sprake van een dwaling, die alles aantastte. Als er geen opstanding des vleses is, dan is de prediking immers ijdel en ook het geloof. Het is toch echt een op de duur onduldbare dwaling (2 Tim. 2 : 17/18). Toch doet hij het in 1 Cor. 15 echt niet. Waarom niet?

Bij de Galaten was de dwaling een pseudo-religie. Ze onderwezen een toeslagreligie. En elke toeslagreligie wordt een surrogaat-religie⁷. Jezus Christus én nog iets loopt altijd uit op het verwerpen van Hem en rooft de arme zielen van de enige troost, van het enige rustpunt, dat er is in het leven.

In dit verband is van belang het conflict dat er geweest is tussen Paulus en Petrus in de gemeente van Antiochië (Gal. 2 : 11-14). Paulus zegt dat, als Petrus zich afzondert van de heiden-christenen, hij niet wandelt overeenkomstig de waarheid van het evangelie. Dat is datgene wat het evangelie waarlijk tot evangelie maakt. Het eigenlijke wezen van het evangelie⁸.

Waarom gebruikt Paulus in de brief aan de Galaten wel het anathema (vervloeking) en niet in 1 Cor. 15? Het antwoord kan alleen maar zijn, omdat in 1 Cor. 15 niet de waarheid van het evangelie aangerand werd. Omdat daar geen ander (tegengesteld) evangelie gebracht werd. Dat wil niet zeggen dat het een onbelangrijke zaak was. Integendeel. Maar de leer der dwalenden was niet: het kruis van Christus én nog iets voordat men behouden kon worden, iets van de mens zelf. Zoals bij de Galaten. De Corinthiërs zagen

niet de heerlijke consequentie van de dood en de opstanding van de Here Christus. De heerlijke consequenties ook voor onze lichamen. En dan is nader indringend onderwijs op zijn plaats.

De kerk moet binden en ontbinden. Dat is voor geoorloofd en verboden verklaren. De Here Jezus heeft deze bevoegdheid, die tegelijk een opdracht is, aan de apostelen gegeven (Matth 16 : 19). Van deze bevoegdheid maakt Paulus gebruik in zijn brief aan de Galaten.

Wanneer echter kreeg de kerk deze bevoegdheid? Toen Petrus de Heiland beleden had als de Christus, de zoon van de levende God. In Hem alleen is er redding. Alles wat zich met deze belijdenis niet verdraagt moet geweerd. Daarom moet de kerk altijd spreken met het gewicht van „hier of naar de hel”⁹. Paulus spreekt dan ook met dit gewicht als de rechtvaardiging, de vrijspraak van de zondaar alléén door het bloed van de Here Christus in gevaar wordt gebracht. De rechtvaardiging van de zondaar uit het geloof is inderdaad het hart der religie. En het enige wapen tegen het Farizeïsme, dat leeft in ons aller hart en in de kerken. Onrustig blijft ons hart, totdat het rust gevonden heeft bij God. Onrustig blijven de kerken totdat ze rust gevonden hebben bij deze leer, ook in de leertucht.

Verdraagzaamheid

Typisch farizees is het om elke afwijking, ook de kleinste automatisch tot gevolg te laten hebben, dat men buiten de gemeenschap komt. En dan maar niet alleen om afwijkingen van de Schrift, maar ook van de traditie. Dat uit zich bij ons in het „doleren”.

Daarin speelt wel het algemeen menselijke een rol. Men is bang voor veranderingen. Wat vreemd is, is gek. Je kunt het bij kinderen al vaak merken. Men raakt houvast kwijt. Dat was, dunkt me, ook de verklaring van het heftig verzet van de Kuyperianen tegen de aanvallen op de veronderstelde wedergeboorte. Ik kan me nog herinneren dat een niet onvermaard man in onze kringen omstreeks 1936 toen het optreden van K.S. wat invloed begon te krijgen, zei: „die man stelt alles op losse schroeven”.

Het is tragisch om te constateren: de strijd in de communistische wereld verloopt langs hetzelfde patroon. Toen Chroetsjew voor het eerst Stalin aanviel in de opperste sovjet, vielen sommigen leden flauw.

Daarom kan men nu klachten horen als er gezegd wordt dat onze wijze van zondagsvie-

ring niet in de Schrift geboden is. Dat men juist op het gebied van de zondagsvieringvoorschriften niet bang is voor judaïsme, verbaast me zeer. De sabbat is echt vervuld. En we mogen elkaar niet oordelen op het onderhouden van dagen.

Calvijn zei: „de hoofdstukken der ware leer zijn niet alle van één gestalte. Sommige zijn zo noodzakelijk om te weten dat ze bij alle ontwijfelbaar vast moeten staan, als leerstukken die de godsdienst eigen zijn. Als daar zijn dat er één God is, dat Christus God is en de Zoon Gods, dat onze zaligheid gelegen is in Gods barmhartigheid en dergelijke. **Er zijn andere, waarover tussen de kerken geschil is, maar die toch de eenheid des geloofs niet verscheuren**”¹⁰.

Olevianus zegt hetzelfde: „daarenboven moet er ook in de leer zelve onderscheid gemaakt worden tussen lichtere dwalingen en de zodanigen, die het fundament omverstoren, hetwelk daaruit is af te leiden, dat het fundament omverstoren, hetwelk daaruit is af te leiden, dat, wanneer de meeste dienstplegingen, die eigendunkelijke instellingen der mensen waren, als vals en dwaling verklaard werden, de profeten evenwel de waarheid bleven voorstellen, verdedigen en aan dezelve vasthouden, en om die redenen zich nog niet van de gemeenschap afscheurden, maar wij lezen niet dat enige van de profeten gegaan zijn om te Bethel te offeren, nadat de kalveren daar opgericht waren”¹¹.

Als je tegenwoordig zegt dat de hoofdstukken van de leer niet alle van één gestalte zijn, van hetzelfde gewicht zijn, dan wordt dat voorgesteld als een afwijking van de aloude gereformeerde lijn. Niets is minder waar. Ik heb het in „Opbouw” eens aangetoond met argumenten uit de Schrift en voorbeelden uit de historie. Die niet weersproken werden¹².

Als Paulus in 1 Cor. 15 gaat spreken over de opstanding des vleses, dan zegt hij: Want vóór alle dingen heb ik u overgegeven, hetgeen ik zelf ontvangen heb: Christus is gestorven voor onze zonden, naar de Schriften, en Hij is begraven en ten derden dage opgewekt, naar de Schriften... (1 Cor. 15 : 3/4). Vóór alle dingen. Dat betekent dus: in de allereerste plaats. Vandaaruit moet alles in de Schrift verstaan worden. Er is inderdaad sprake van een centrum en een periferie. Dat wil niet zeggen dat de periferie onbelangrijk is, of dat we op die periferie maar zouden kunnen leren wat we wilden. Maar toch: vóór alle dingen. Waarom is de dood en de opstanding van Christus het centrum van het evangelie? Omdat Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze vrijspraak (Rom. 4 : 25) en omdat we ons geloof moeten vestigen op Hem, Die onze Here uit de doden opgewekt heeft (Rom. 4 : 24). En dat is hetzelfde als het geloof vestigen op die God, die goddelozen vrijsprekt (Rom. 4 : 5).

Daarom is het goed antifarizees en dus goed gereformeerd om onderscheid — wat anders dan scheiding — te maken. Niet alle leerstukken zijn van één gestalte. Calvijn heeft er naar gehandeld en eruit geleefd. De band met Luther heeft hij nooit verbroken, hoewel die het hem moeilijk genoeg maakte. „Al was het dat Luther mij een duivel noemde, zo zal ik hem nochtans die eer geven, dat ik hem erken voor een groot dienstknecht Gods”¹³.

Een kwaadwillig mens zou hier misbruik van kunnen maken om een soort leervrijheid in te voeren, ook op die punten, waar die leervrijheid niet kan en mag functioneren. Dat neemt niet weg dat de kerk, handelende uit angst, deze verdraagzaamheid niet mag prijsgeven, op koste van de grens tussen kerk en secte te overschrijden. En iemand die werkelijk een ongeoorloofde leervrijheid voorstaat komt ook altijd in strijd met de waarheid van het evangelie. Naar de aard van de voortgaande ketterij.

K.S. verdedigt de Gereformeerden tegen de beschuldiging van Farizeïsme. Een van zijn

argumenten is de houding van de Gereformeerden t.o.v. de belijdenis. Hij schrijft letterlijk: „Ik noem nu maar weer eerst de kwestie van Schrift en overlevering. Doen de gereformeerden als de farizeeërs; stellen zij officieel en met opzet vast, dat de traditie de officiële kommentaar is de Schrift en straks daarvan de noodzakelijke aanvulling ook? Het lijkt er niet naar¹⁴⁾. Hij verwijst naar art. 7 van de N.G.B. waar staat, met nadruk, dat men gener mensen schrift, hoe heilig zij geweest zijn, mag gelijk stellen met de Goddelijke Schrifturen. K.S. voegt eraan toe: „Dat is een rechtstreekse aanval ook op het farizeïsme¹⁵⁾).

Als voorbeeld uit de praktijk wijst hij op de wijziging van art. 36 N.G.B. op de synode van Utrecht-1905. Toen de synode het bewuste zinnetje over de taak van de overheid om de ketterij uit te roeien schrapt was ze daarin even elastisch, zegt K.S., als de vaders, die het bewuste zinnetje schreven „tegen de mening weer van het merendeel hunner vaders¹⁶⁾”. K.S. was met de schrapping toen kennelijk nog ingenomen. Ik meen dat we dat nog moeten wezen.

En als ander voorbeeld uit de praktijk wijst hij weer op de synode van Utrecht-1905, waar men stelde dat het op de zendingsterreinen niet noodzakelijk was de nederlandse belijdenisgeschriften over te nemen. „En ook wordt niet ontkend maar beaamd, dat allengs uit de boezem van het bekeerde deel der Javanen, alzo uit de Javaanse kerken zelf die Oosterse vorm van belijdenis kome, die bij de Javaanse wijze van voorstelling en bij het Javaanse karakter past; en evenzo dat allengs aanvulling van de confessie nodig zal zijn, als resultaat zowel van confessionele strijd die op Java met bijzondere dwalingen zal te voeren zijn, als van confessioneel nadenken¹⁷⁾).

Ook — zo moge ik eraan toevoegen — was

de Dordtse synode antifarizees, toen alle afgevaardigden moesten zweren dat zij zich bij hun oordeel niet zouden laten leiden door „enig menselijk geschrift, maar door Gods Woord alleen” en handelde men goed oecumenisch toen men, ter wille van de engelse afgevaardigden voorlopig maar niet sprak over de artikelen rakende de kerk.

We zijn tegenwoordig prikkelbaarder dan K.S. was. En de Dordtse Synode. Verdraagzaamheid, goede schriftuurlijke verdraagzaamheid vanuit de waarheid van het evangelie, is het beste middel tegen alle Farizeïsme.

Amelink

⁷⁾ dr W. Bieder, Brief an die Kolosser, Zürich 1943, blz. 2.

⁸⁾ dr S. Greijdanus, De brief van de apostel Paulus aan de gemeenten in Galatië, Amsterdam, 1936, blz. 168.

⁹⁾ „De Reformatie”, jrg 27, blz. 1.

¹⁰⁾ Institutie, IV, 1, 12. Calvijn wijst meermalen op het verschil tussen fundamentele en niet fundamentele leerstukken. In zijn kommentaar op 1 Kor. 2 : 1 wijst Calvijn op de vele zonden en dwalingen welke in de kerk van Korinthe werden gevonden. Maar toch erkent Paulus de gemeente van Korinthe als kerk. Want zij behielden de fundamentalis doctrina, de leer welke de **grondslag** der kerk betreft. Namelijk dat God alléén bij hen aanbeden werd, dat Hij aangeroepen werd in Christus' naam en zij het vertrouwen hunner zaligheid in Christus stelden en zij een niet geheel verdorven dienst hadden. Waar die fundamentalis doctrina blijft kunnen wij zonder zwaarigheid vaststellen dat er een kerk is.

¹¹⁾ Verklaring van de apostolische geloofsbelijdenis, Doesburg 1868, blz. 407.

¹²⁾ „Opbouw”, jrg. 7, blz. 379 v.v.

¹³⁾ Brief van Calvijn aan Bullingen.

¹⁴⁾ a.w., blz. 43.

¹⁵⁾ idem, blz. 44.

¹⁶⁾ t.a.p.

¹⁷⁾ a.w., blz. 51.

Over de Christus in de moderne kunst

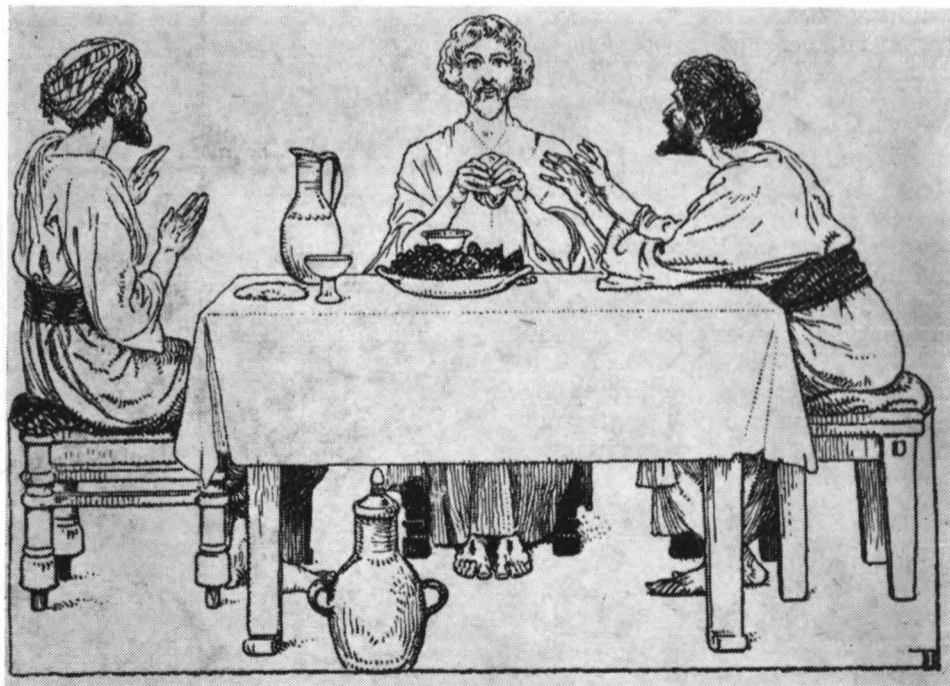
I

Alle mensen leven op een of andere manier met kunst in de ruimste zin van het woord. Hun huis is in een bepaalde (of onbepaalde) stijl gebouwd. Als ze een auto hebben, beantwoordt die aan een bepaalde vormgeving. Ze houden er allemaal van om „iets moois” in hun bezit te hebben, iets dat gemaakt is door „een echte artiest”. In Holland staat haast geen huis, waar niet (naast trouwfoto's of foto's van overleden geliefden) een plaat of zelfs een echte olieverfschilderij aan de muur hangt.

Veel christenen stellen het op prijs om een afbeelding van hun Verlosser in hun huiskamer te hebben: met zijn leerlingen door het veld gaand, het brood brekend, of alleen het gezicht. Nu geloof ik, dat de meesten van ons alleen kijken naar het „wat”, naar wat het voorstelt, het plaatje dus, en niet naar het „hoe”, de manier waarop de kunstenaar (want iemand máakte de afbeelding) Christus heeft afgebeeld, mits de afbeelding maar rijmt met onze door de beeldende kunst-traditie gevormde voorstelling van Christus. Het is belangrijk dat te weten: dat onze idee, hoe Christus er uitgezien zal hebben, uitsluitend gevormd is door de wijze, waarop kunstenaars Hem dachten. In de eerste eeuwen werd Hij bijvoorbeeld zonder baard gedacht! Als kinderen komen we al in aanraking met een zeker Christustype, en dat bleef ons ons hele leven bij. Zo kreeg ik als kind van mijn moeder de „Bijbelse vertellingen” van W. G. van de Hulst (Amsterdam 1947), met verluchtingen van Isings. Hier zien we, wat hij van de gebeurtenis in Emmaus maakte (p. 226):

Als kind vond ik deze Jezus heel myste-

rieus, en er kwamen geen vragen bij me op, vragen naar het echt-Bijbelse van dit soort vroomheid. En toch mogen we dat vragen. In de Bijbel wordt geen levensgebied toegesloten, alle menselijke mogelijkheden hebben er een ruime plaats. Op elk gebied schenkt de Here aan mensen talenten, en

Isings

we hebben de taak om op alle gebied naar Zijn wil te vragen. Ook op dat van het artistieke, de kunst, dat zo belangrijk is, mede, omdat het bij alle communicatie tussen mensen naar voren komt. Wanneer we de dingen lelijk zeggen, luisteren de mensen

niet graag meer naar ons. Wanneer we de dingen lelijk afbeelden, kijken de mensen niet meer naar onze afbeelding, en dan is die ook niet erg geloofwaardig meer. En wanneer wij christenen ouderwetse, al lang afgedane manieren van voorstellen huldigen, die alléén nog door onze eigen traditie leven, en die bovendien twijfelachtig van geestelijk gehalte zijn, dan raken die de meer progressieve niet-christenen niet, erger nog: we geven hun stof tot zelfgenoegzaamheid. We zijn zo lang angstig geweest voor alles wat met kunst te maken had, want kunst was „de wereld”. En we zagen niet, dat we ook in de kunst „zoutend zout” hadden moeten zijn, omdat de kunst het telkens heeft over de menselijke werkelijkheid. En omdat wij ons niet meer met de kunst bemoeiden, kon het gebeuren, dat er haast geen moderne christelijke kunst meer bestaat, dat er, behalve door enkele zoekenden, alléén nog wordt gewerkt op de manier van vroeger, of helemaal modern.

Laten we nog eens terug gaan naar Emmaus. In 1661 schilderde Rembrandt deze „Christus te Emmaus” (in het Louvre, Parijs):

Rembrandt

U ziet, dat ons kinderbijbel-plaatje dezelfde „formule” heeft als die Rembrandt, dat die formule (die al vóór Rembrandt bestond, dus ook door hem weer werd overgenomen) de eeuwen door is blijven leven: Christus in het midden, achter de tafel, die

we recht van voren zien, en aan de zijanten de figuren. Nu ga ik hier niet over verschil in kwaliteit spreken; dat zou niet eerlijk zijn. Maar er is iets anders: we krijgen sterk de indruk, dat voor Rembrandt de Christus veel meer leefde, veel meer beel-

dende realiteit bezat dan voor Isings. Bij Rembrandt is Jezus wel van een andere, hogere realiteit (het licht, dat van Hem uitgaat), dan de andere mensen, maar Hij leeft, Hij is concreet, heel grijpbaar en „gewoon”. Bij Isings gaat ons dan het wat overdreven „bovenaardse” in de uitdrukking van Jezus' gezicht storen, de onnatuurlijk-pathetische ogen, en ook het te fraai gefriseerde kapsel, samen met het te nadrukkelijk-verhevene van de handeling van Christus. We zien, dat hij eigenlijk veel meer nodig heeft om Jezus aanvaardbaar te maken, dan Rembrandt. Die gewone mensen, dat lukt Isings wel, maar de Christus levert hem grote moeilijkheden. Hoe komt dat?

Laten we dit schilderij van de Fransman Lhermitte, omstreeks 1900 geschilderd, eens bekijken:

Lhermitte

Weer zien we Christus en de Emmausgangers, maar nu zien we nog veel meer: Christus is op het beeld naar links geschoven, de zeer realistisch geschilderde mannen krijgen een overgrote plaats toebedeeld, en wat nu eigenlijk het opvallendste aan het schilderij is, dat is het, van het religieuze gebeuren geheel onafhankelijke, licht! Eigenlijk is er hier een andere „natuurlijkheid” dan bij Rembrandt: bij Rembrandt was al het natuurlijke van religieuze aard, zijn realiteit was zo groot en ruim, dat ook Christus voor hem werkelijk kon zijn. Bij Lhermitte is dat *schijnbaar* zo. Want de werkelijke inhoud ligt niet meer in Christus, zelfs niet in de eenvoudige mannen, maar in het licht, de atmosfeer, de natuur in physische zin. En dat is niet zo verwonderlijk bij een schilder, die nog helemaal 19de-eeuws dacht. Immers, de 19de-eeuwse realiteit was een physische, reëel was alleen wat men kon controleren met de zintuigen. Die realiteit liet geen plaats aan de zoveel ruimere realiteit van de Bijbel. Het is dan ook begrijpelijk, dat het schilderij van Lhermitte ontstond, toen de fotografie het eerste stadium van zijn ontwikkeling net achter de rug had. Kijkt U maar, het is net een foto, zo „echt”! Maar een „fotografisch wereldbeeld” heeft geen werkelijke ruimte meer voor Emmausgangers! Veel mensen van toen — en sommige van ons zijn in hun kijken nog „mensen van toen”! — vonden zo'n voorstelling heel mooi, omdat ze zo „natuurlijk” was. Zij bedoelden: „naturalistisch”. Iets „naturalistisch” uitbeelden wil zeggen: iets zo uitbeelden, dat, als we met een fototoestel erbij geweest waren, we het precies zo hadden kunnen fotograferen. We begrijpen, dat Rembrandt zich om zo'n „echtheid” nooit bekommerd heeft; in wezen was zijn eerbied veel groter, want hij wilde laten zien, hoe belangrijk, hoe groot van hart, hoe ontroe-

rend (niet sentimenteel!) en wonderbaarlijk Christus is. Dat was zijn realiteit, niet „hoe het geweest is”, maar „hoe het voor ons is”, „wat het voor ons betekent”. Rembrandt predikt voor een waarheid over Christus, Lhermitte komt niet verder dan een historisch, net-echt gebeuren. Dat kon Lhermitte meer schelen dan vroomheid. Het jammere is nu, dat dit vaak niet wordt gezien, en dat veel mensen, omdat ze er nooit over nadenken, toch in hun hart de Lhermitte boven de Rembrandt verkiezen. Dat blijkt uit het feit, dat we deze Christus van de Amerikaan Thorpe (of dergelijke andere) nog zo vaak aantreffen op omslagen van christelijke boeken, of in huiskamers:

U ziet, dat het type Christus afkomstig is van zo'n schilderij als dat van Lhermitte. Maar het mist er de schilderij-kwaliteits-

en braaf als ze is. Ze stijgt niet uit boven de gemiddelde bioscoopreclame. We zien dus, dat de naturalistische Lhermitte gebruikt werd voor een heel ander, in wezen echter even on-Bijbels doel. Thorpe bleef een oude vorm, die hij niet begreep, hanteren, zonder naar iets nieuws te streven, waarmee hij het natuurlijk veel moeilijker had gekregen, omdat het nog geschapen moet worden. (Als ik goed lees, werd het schilderij in 1955 gemaakt!)

K. Vollemans.

BOEKBESPREKING

Prof. Dr. K. J. Popma: **Schisma en oecumene** (Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1965).

In deze brochure van 58 pagina's, verdeeld in 31 paragraafjes, werpt professor Popma voor een breder publiek nog weer eens enkele grondvragen op die ook in zijn grote werk **Levensbeschouwing** aan de orde kwamen, maar nu toegespitst op de situatie van vandaag.

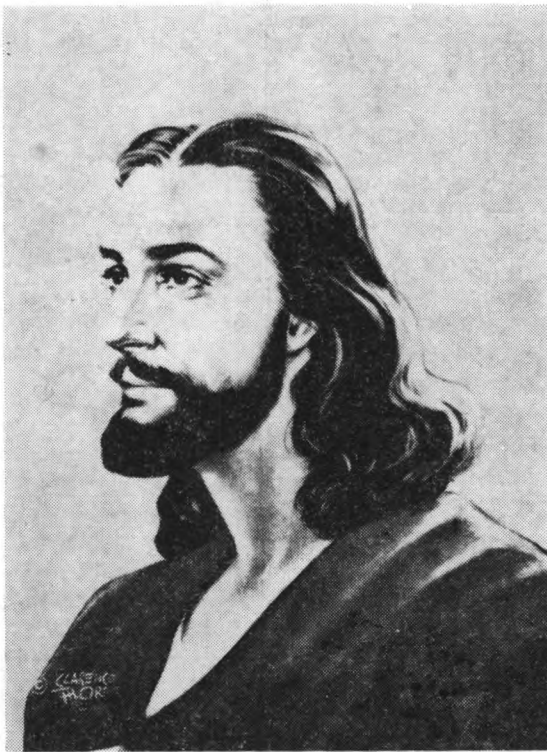
„Het woord „vrijmaking” is een aanfluiting geworden, en we zouden graag, al was het maar een weinigje, gaan verstaan hoe dat mogelijk is geweest” (28). Ziedaar het uitgangspunt. Daarachter ligt — de schrijver herinnert er zelf aan (31) — zijn eigen vrijmaking in 1957, waarbij ook was ingesloten „een vrijmaking en ontvoogding uit de macht ener theologie, die in de veertiger jaren over de gereformeerde kerken roekeloos heeft geheerst”. Tot vandaag toe, zo betuigt hij, heeft hij daar nog geen spijt van. „Hoewel de ervaringen verre van aangenaam zijn geweest” (id.). Van zijn vrijmaking legde hij destijds publiek getuigenis af in een brochure. Van zijn verbijstering (28) over de situatie van vandaag doet hij het thans opnieuw, bij dezelfde uitgever, in dit vlugschrift. De vrijgemaakt-gereformeerde kerken immers bevinden zich sedert de jongste synode-handelingen in een intern schismatische situatie (18, vgl. 36).

Van de compositie en de stijl van zijn schrijven geeft de auteur min of meer een zelf-interpretatie op p. 35, waar hij spreekt van „die ondefinieerbare speelsheid, die sommige pennegevechten wel eens waardeerbaar maken ook voor wie de mening van geen van beide partijen deelt of zelfs de opvatting handhaaft dat geheel deze pennestrijd achterwege had moeten blijven.” Zien wij dit goed, dan steekt hier toch ook een beetje zelfmisleiding achter. Want de speelsheid vlindert hier over een zo bloedige ernst, dat het gekrenkte hart zich af en toe lucht geeft in uitschieters die voor wie ze gelden uiterst moeilijk te verteren, laat staan te waarderen moeten zijn. Daarmee is niet gezegd, dat ze niet ontdekkend zouden kunnen zijn. Popma schrijft n.l. niet alleen pikant, hij is als het er op aan komt ook mild.

De titel van de brochure vindt zijn verklaring op dezelfde bladzijde. „Oecumenische aandacht en oecumenische belangstelling zijn onvermijdelijk betrokken op schismatische situaties. Men zoekt naar oecumenische samenhang juist omdat er een schismatische realiteit is”. In het desbetreffende paragraafje is de orde in de titel dan ook omgekeerd: de oecumene gaat voorop. Het zal weer de verbijstering over de situatie in de vrijgemaakt-gereformeerde kerken zijn, die als eerste aanleiding tot het ontstaan van dit getuigenis, in de hooftitel het schisma voorop deed gaan. Daar zou de overweging bijgekomen kunnen zijn, ook van de schrijver zelf, dat de achtergrond van het schisma heel wat meer uit de verf is gekomen dan het oecumenisch perspectief. Ook daarvan kan trouwens de verbijstering heel goed de oorzaak zijn. Verbijstering fixeert in het heden, vraagt dan eêrst: hoe is het in 's hemels naam zo geworden, en tast dan de toekomst af.

De schrijver zou zichzelf niet zijn, als hij zich had beperkt tot de vrijgemaakt-gereformeerde kerken. Een intern schismatische situatie ziet hij n.l. ook in de niet-vrijgemaakt-gereformeerde kerken. Hij illustreert dat met een tweetal recente brochures uit de kring van die kerken en handelend over de richting waarin deze zich bewegen: van Ds. E. G. van Teylingen „Tussentijdse Balans” en van Prof. Dr. S. U. Zuidema „Op de Tweesprong”. Hun verschillen raken het punt van de oecumene en daarop richt Popma zijn analyse. Op de tweesprong gaan Van Teylingen en Zuidema elk een andere kant uit (36); ze verschillen ten eerste van opinie omtrent de Wereldraad van Kerken (49). Beiden echter overschatten volgens Popma de kerk als instituut en beiden geloven aan de evangelische zin van een theologisch kerkrecht (id.). Hun onderling conflict is z.i. een verschil in strijdwijze om te ontkomen uit de strik van dat theologisch kerkrecht: de een gaat mee met dezelfde synode-besluiten die de ander bestrijdt. Dat theologisch kerkrecht is het punt

teiten van, en daarvoor is in de plaats gekomen: een sentimentele braafheid. Sentimenteel is zo'n Christus, omdat Zijn zachtheid en vriendelijkheid, die de schilder blijkbaar wilde uitbeelden, alleen maar zoet zijn geworden. Wanneer we één facet van Christus willen tonen, dan moeten we de mogelijkheid voor andere facetten niet uitsluiten. Dat is hier gebeurd. Daarom is, hoe

Thorpe

goed misschien ook bedoeld, dit schilderij een leugen omtrent Christus. En daarmee komt ook de manier van schilderen overeen, die alle verrassing en inspiratie mist, zo glad

waarom het Popma gaat. Hij staat dicht bij Zuidema dan bij van Teylingen, maar is van mening dat beiden zich niet voldoende hebben laten waarschuwen door de gang van zaken in de vrijgemaakt-gereformeerde kerken (50), waar dat kerkrecht in de greep is gekomen van wat hij noemt „conclusivisme” (12-15, 25, 27)), dat is een denkhouding waarbij men er van uit gaat dat wat wij wettige conclusie uit de Heilige Schrift wordt afgeleid, evenzeer Gods woord is als wat er letterlijk staat. Dat conclusivisme heeft dat kerkrecht gemaakt tot een strik van Satan (29, vgl. 24, 54), en het is zaak, het strik-karakter van deze strik wel te onderkennen. Dat is een duidelijk woord over de achtergronden van schismatieke situaties.

Veel meer open blijft Popma's visie op de oecumene. Van Teijlingen acht hij te naïef in zijn waardering voor de Wereldraad. Een positieve en niet-naïeve waardering van het werk van de Wereldraad acht hij echter mogelijk en bereikbaar, maar daartoe is dan een aanpak nodig die hij noch bij Zuidema, noch bij Van Teijlingen aantreft (44). Dat is de aanpak in de weg der liefde waarover Paulus schrijft in 1 Cor. 12 : 31 b, als over de weg die bij uitstek uitnemend is. De vermelding van die weg verbindt Paulus' leer over de vele gaven en de eenheid van de gemeente in 1 Cor. 12 met zijn gedicht over de liefde in 1 Cor. 13. Over die aansluiting van het één aan het ander schrijft Popma mooie dingen (56) die uitlopen op een praktische slotbeschouwing (punt 31) die de zaak van het oecumenisch-kerkelijk perspectief alles behalve „rond” maakt, maar toch wel zoveel kleur geeft dat we begrijpen dat de auteur, als hij op p. 51 vooruitgrijpt op het ontkomen aan de strik van de schismatieke neigingen, het bedevaartslied psalm 124 inlast: „onze ziel is ontkomen als een vogel uit de strik van de vogelvangsters”, en wat daar volgt.

Dat lied is hier een bede in geloof. Als slot van een dringende oproep tot bezinning op de filosofische achtergronden van het theologisch bedrijf en alles wat daaruit voortvloeit. „Het spreekt (toch) allerminst vanzelf dat de wetenschap der theologie, welke haar structuur dan ook moge zijn, ontslagen is van de verplichting rekenschap te geven van haar Christelijk karakter in haar prolegomena” (27), d.w.z. in haar vóór-onderstellingen. Hetzelfde vraagt de schrijver al eerder t.a.v. de filosofische achtergronden van de gereformeerde hermeneutiek i.v.m. het zozeer gewraakte conclusivisme (11, 12). Tot onze beste werken en het begin van gehoorzaamheid naar de zin van H.C. 114 behoren immers ook onze conclusies (14). Popma strooit zijn „onbescheiden” (20) en blijkbaar voor wie ze in eerster instantie aangaan ook lastige vragen her en der door zijn vrijmoedig betoog. Wat betekent het woordje „theologie”? (15, 20, 30, 31). Hoe komt het dat synodale uitspraken uiteenvallen in dogmatische en kerkrechtelijke uitspraken en dat zowel dogmatiek als kerkrecht theologische aangelegenheden zijn? (20). Wat betekent de term bijzonder kerkelijk ambt? (28). Waaraan is dat ambt te herkennen, hoe moet het gevonden worden? Is het juist of is het niet juist dat de gemeente vele gaven die haar door de Heere gegeven zijn, ongebruikt laat? (50). Is het kerkelijk ambt in tweeën gesplitst en tot welk voordeel of welke schade lijdt deze splitsing? Is er geen gevaar dat deze splitsing de horende gemeente tot luiheid verleidt en de dragers van bijzondere ambten onmenselijk zware lasten oplegt? (id.). Langs welke weg kan het bijzonder kerkelijk ambt zo gehanteerd worden, dat het ambt aller gelovigen niet in het gedrang komt? (28). Popma stelt deze vragen al jaren lang. Maar de theologen antwoorden als hij vraagt wat theologie nu eigenlijk is, alleen maar door te gaan theologiseren en dat is voor hem geen antwoord: hij vraagt geen voorbeeld, maar een — aanvankelijke — omschrijving (15). Op de vraag naar de betekenis van de term „bijzonder kerkelijk ambt” kreeg hij „nooit, van wie dan ook, enig antwoord” (28). Voor de oplossing die Popma biedt inzake de vragen van schisma en oecumene: de bij uitstek uitnemende weg der liefde van 1 Cor. 12 - 13 tegenover de doodlopende weg van de roekeloze eerbied voor het theologisch nadenken” (55), zijn deze vragen, vooral ook die omtrent het ambt, van meer dan gewoon belang. Want het gewraakte kwaad schuilt ook in een zeker ambts-theïsme, in de zucht elk der gaven genoemd in 1 Cor. 12, zoveel mogelijk te omgrenzen, hetgeen de weg der liefde, zoals hij die wijst, blokkeert. De idee van een „heilige godgeleerdheid” en die van een theologisch gefundeerd kerkrecht vervolgens leiden tot overschatting van de kerk als instituut en van het schismatieke element dat in elke reformatie uiteraard aanwezig is. Het is dan ook even begrijpelijk als sympathiek dat de schrijver al in het begin van zijn geschrift dat andere bedevaartslied inlast: „Ziet hoe goed en hoe lieflijk is het, als broeders ook tezamen wonen”, en dit dan toepast op het praktisch hulpbetoon om met elkaar uit deze vragen te komen door naar de wijsgerige betekenis door stoten (13).

Zal het helpen? De auteur zelf zal er zich

heus niet te veel van voor stellen. Krasse uitdrukkingen op meer dan één pagina (10, 23, 25) geven daar wel blijk van. Maar in het licht van zijn opmerkingen over 1 Cor. 12 en 13 krijgt zijn dringende nodiging tot doorspreken toch wel bijzondere klem. Ongetwijfeld zal men daar onderuit trachten te komen door te vragen: is úw wijsgerig bezig zijn met de grondvragen dan het enig juiste? Maar daarover zal nu juist gesproken moeten worden. Belangrijk is in dit verband wat we lezen op p. 52: „Wij mogen met een gerust hart zeggen dat wie van de wijsbegeerte der wetsidee alleen de opmerkingen over de kerk kent, van deze wijsbegeerte niets afweet. De wijsbegeerte der wetsidee moet wel een oer-gezonde en oecumenisch-Christelijke filosofie zijn, daar zij ondanks haar opmerkingen over de kerk springlevend blijkt en vandaag volkomen actueel is. Een vrijwel dagelijkse omgang met deze wijsbegeerte gedurende ongeveer dertig jaren heeft ons geleerd, dat

men de levendheid van deze filosofie altijd weer onderschat. En die levendheid dankt zij aan haar grondig evangelisch karakter.” En begrijpelijk is ook dat Popma op deze plaats tegenover de ondankbaarheid van de geloofsgenoten stelt de hoge waardering van een niet-geestverwant voor deze leer van de boven-theoretische vooronderstelling, die de afzonderlijke wetenschappen voor velerlei impasse's behoedt. Wie zoals de schrijver uitgaat van de boven-theoretische vooronderstellingen van de Heilige Schrift, mag zo spreken, vragen en blijven vragen.

Er staan in deze opmerkingen over schisma en oecumene veel rake en instructieve dingen. Vooral de dringende vraag om bezinning is uiterst actueel. En de richting waarin die bezinning gaat, bevrijdend. Ook in de wijze van voordragen echter zijn oecumene en schisma hier en daar compleet slaags geraakt.

J. Bosch

Aantekeningen bij de kerkenordening

VIII

Diakenen

Het ambt van diaken is door de Here ingesteld. Evenals de predikant en de ouderling is de diaken „wettig van Gods gemeente en mitsdien van God zelf „tot de heilige dienst geroepen. Het ambt van diaken is evengoed een ambt in de kerk des Heren als dat van herder en leraar en dat van ouderling. Alle drie ambten zijn verschillend, het ene ambt is het andere niet, maar ik heb in de Bijbel niets gevonden dat erop wijst dat het ene ambt in de kerk des Heren hoger is dan het andere ambt. In de Bijbel heb ik dat niet gevonden maar in de waardering die de ambten in het algemeen hebben heb ik dat wel gevonden. In de algemene waardering staat het ambt van diaken lager dan dat van ouderling en veel lager dan dat van predikant. Daardoor komt het nog al eens voor dat men een jonge broeder eerst maar tot diaken verkiest als was het om eens te zien of er een ouderling uit groeien kan. Een broeder kan een goed ouderling zijn maar voor diaken niet geschikt, een ander kan een goed diaken zijn maar niet geschikt voor ouderling, en mijn ervaring is dat predikanten het beste doen als zij het werk van de diakenen maar aan de diakenen overlaten. Alle ambtsdraggers, welk ambt ze ook bekleden, hebben wijsheid nodig en moeten het leven kennen. Is er voor een juist inzicht in armoede of geen armoede niet veel levenservaring nodig en bij het uitdelen van de gaven niet veel mensenkennis?

De kerk des Heren oefent barmhartigheid aan de armen der gemeente door hen te helpen met geld en goederen. Voor het verlenen van die hulp heeft de Here het ambt van diaken ingesteld. Het ambt van diaken is evenals de andere ambten een ambt in de plaatselijke kerk. Het terrein van het werk van een diaken ligt binnen de grenzen van de plaatselijke kerk. Van een wereld-diakonaat vind ik in de Schrift niets, hoewel er in onze dagen ook zijn die erdoor worden bekoord. Buiten de grenzen van de plaatselijke kerk is er armoede en ellende genoeg maar de diakenen zijn niet geroepen om dat te lenigen. Buiten de grenzen van de plaatselijke kerk is er ook geestelijke nood en ellende genoeg maar de predikant en de ouderlingen zijn geroepen om de leden der gemeente te verzorgen. Dat wil niet zeggen dat de gelovigen de armoede en ellende in de wereld onbewogen mogen aanzien als het maar niet een broeder of zuster uit de eigen gemeente is die eronder lijdt. Ieder heeft gelegenheid genoeg om daar hulp te bieden, de organisaties ervoor zijn vele. Indien iemand wil, hij kan de armen der wereld altijd wel doen. Maar de werkring der diakenen reikt niet verder dan de grenzen der gemeente.

't Is de kerk des Heren die barmhartigheid

oefent aan haar behoeftige broeders en zusters. En de kerk, dat zijn de gelovigen. Niemand hoeft mij te vertellen dat de kerk nog meer is dan de som van de leden van de kerk maar het lijkt mij niet overbodig te zeggen dat een onpersoonlijke kerk, afgezien van de gelovigen, niet bestaat. De kerk doet niets wanneer haar leden niets doen. De broeders en zusters kunnen door middel van hun diakenen heel mooi barmhartigheid oefenen naar het voorschrift van Jezus: „Als gij aalmoes doet zo laat voor u niet trompetten, laat uw linkerhand niet weten wat uw rechter doet”. Als ze geen leden van een massale kerk in een grote stad zijn weten ze wel zo ongeveer hoe groot de behoefte is en wie nood heeft. Ze doen hun gave in het armenzakje, niemand weet wie de gever is en de diakenen zorgen wel dat het terecht komt.

Men spreekt nog al vaak van diakonie maar ten onrechte. De diakenen vormen evenmin een diakonie als de ouderlingen een ouderlingschap vormen en de predikanten, wanneer er meer dan één predikant in de gemeente is, een predikantschap. De diakenen vormen niet samen een apart lichaam in de gemeente, nog minder een zelfstandig lichaam. Een diakonie is dat wel. Een diakonie is een kerkeraad voor armenzorg, en dat is een vreemd element in de kerk. De gelden en goederen die de diakenen onder beheer hebben tot verzorging van de armen zijn het eigendom der gemeente. Als daarbij sprake komt van koop en verkoop beslist daarover de kerkeraad met bewilliging van de gemeente, evenals dat met alle bezittingen het geval is. En als er tot verzorging van de armen een lening moet worden aangegaan staat de hele gemeente borg voor zulk een lening. Het aangaan van zulk een lening is een zaak van kerkeraad en gemeente. De diakenen hebben niet anders te doen dan de gelden en goederen bestemd voor de verzorging van de armen uit te delen.

De kerk is niet een instelling van liefdadigheid. De kerk oefent wel barmhartigheid aan haar arme leden door ze niet alleen met woorden maar ook met geld en goederen te helpen maar een instelling van liefdadigheid is ze niet en ze is daar ook niet mee gelijk te stellen. Instellingen van liefdadigheid zijn instellingen van mensen en de kerk is een instelling Gods, geheel enig in haar soort, en ze moet leven naar de wet Gods. De overheid heeft een lijst van instellingen van liefdadigheid en op die lijst staan ook de kerken maar niet onder hun eigen naam. Leiden zou in last zijn geweest indien de wetgever de kerken had gerangschikt onder de instellingen van liefdadigheid. De wetgever was slim en vond een andere naam en sprak van „instelling ener kerkelijke gemeente, vanwege die kerkelijke gemeente geregeld en bestuurd”. Zo staan in de landswetten de kerken toch op de lijst van instellingen van liefdadigheid, maar onder een valse naam. Waar moet men

gaan wanneer men wil zijn bij die „instelling ener kerkelijke gemeente”? Dan moet men naar de diakenen gaan en men is er. Als ik goed ingelicht ben heeft die „instelling ener kerkelijke gemeente”, met de wet in de hand te onderscheiden van de kerk, ook rechtspersoonlijkheid. De kerk heeft rechtspersoonlijkheid maar naar de landswet heeft ze in haar boezem een instelling die ook rechtspersoonlijkheid heeft. De diakenen moeten maar eens uitzoeken hoe dat zit. Ik denk dat ze daar wel notarissen en bekwame rechtsgeleerden, ervaren in het burgerlijke recht en in het kerkrecht, bij nodig hebben.

De diakenen zijn bij het bedienen van hun ambt meer op elkaar aangewezen dan de opzieners der gemeente. De opzieners delen uit van de schat van het Woord en die schat is onuitputtelijk. Met de kas van de diakenen is dat niet het geval. Als elk van de diakenen naar believen eruit zou nemen zou de kas gauw leeg zijn.

De gemeente is niet de eerste die aangewezen is om te helpen wanneer een broeder of zuster arm is en onderstand nodig heeft. De eerst-aangewezenen voor het verlenen van hulp zijn de naaste verwanten van de behoeftige broeder of zuster. Dat is de regel die de Here ons geeft, o.a. in 1 Tim. 5 : 16: „Indien een gelovige vrouw weduwen bij zich heeft, laat zij die ondersteunen, zodat de gemeente er niet door bezwaard wordt”. Als daar gesproken wordt van een vrouw die weduwen bij zich heeft kan daarmee een dochter bedoeld zijn wier moeder weduwe is, als Ruth en Naomi; ook wel een welgestelde moeder, wier dochter weduwe is geworden en in haar weduwschap behoeftig is. De armenwet 1912 kende onderhoudsplicht maar die wet kwam pas in werking wanneer de onderhoudsplichtige van zijn overvloed kon geven. De armenwet 1912 is ingetrokken. We leven nu onder de Algemene Bijstandswet 1963. Bij deze Algemene Bijstandswet is de onderhoudsplicht nog zachter geworden en tot een alleruiterst minimum beperkt. Maar al legt de wetgever geen verplichtingen op, hij schijnt er toch nog op te rekenen dat de mensen hun plicht der liefde ten opzichte van hun arme verwanten wel zonder dwang zullen vervullen. In een toelichting op de Algemene Bijstandswet 1963 lees ik: „De wetgever gaat ervan uit dat ook in de toekomst in vele gevallen de onderhoudsplicht zonder rechterlijke dwang zal worden nagekomen”. Ik hoop dat de wetgever daarin niet teleurgesteld wordt. Voorzover ik heb kunnen nagaan legt de algemene bijstandswet niemand enige belemmering in de weg om zijn arme verwanten te onderhouden en legt ze ook de kerk geen enkele belemmering in de weg om haar armen te onderhouden. Wel heb ik gelezen van „in de praktijk een zuigkracht naar de overheid”. Maar wanneer de kerk het nog beter doet dan de overheid zal de zuigkracht naar de kerk trekken.

Wie is arm? Armoede en rijkdom zijn maar betrekkelijke zaken. Weelderig ingerichte huizen met overvloedige tafels hebben wel eens bewoners die hun schulden niet kunnen betalen. Die mensen zijn arm maar de diakenen moeten daar niet komen met een welkijks ondersteuning. Daar is werk voor de ouderlingen. In de hongerwinter 1944-'45 waren allen arm, niet aan geld maar aan brood en kleding. Toch kon de een van zijn armoede de ander nog helpen en werd wel eens letterlijk gedaan naar het voorschrift van het Evangelie: „Wie twee rokken heeft dele hem mede die er geen heeft, en wie spijze heeft doe desgelijks”. Armoede kan hierin haar oorzaak hebben dat men zich niet wil zetten tot geregelde arbeid. Dat is een van de oorzaken van de armoede in de z.g. ontwikkelingsgebieden maar het komt ook wel dichterbij huis voor. Daar geldt het woord der Schrift: „Zo iemand niet wil werken, dat hij ook niet ete”. De diakenen hebben daar geen taak, het Evangelie moet daar worden gebracht om ze

te leren geregeld te werken en hun eigen brood te eten.

Wie een bron van inkomen heeft waarvan hij behoorlijk kan leven is niet arm. Is dat een zuivere bron? Dat te beoordelen staat niet aan de diakenen maar aan de ouderlingen; het is een zaak van de levenswandel. Bedelarij is een zeer lonend bedrijf; onderzoek op last van de justitie ingesteld heeft dat meermalen aan het licht gebracht. De diakenen moeten daar niet nog wat bij doen. Het vermaan om met bedelen op te houden is werk voor de ouderlingen.

(Wordt vervolgd)

K. Doornbos

KERKNIEUWS

Tweetal te Den Haag-Z.W.: H. J. v. d. Kwast te Haarlemmermeer-Oz. en J. Waagmeester te Hasselt.

Beroepen te Opende-Surhuisterveen, Musselkanaal-Pekelderweg, 2e Exloërmond-Valthermond en bij de Canadian Reformed Church of Cloverdale (bij accl.): kand. K. J. Kapteyn te Groningen; te Vollenhove-Cadoelen: P. Veldstra te Leerdam.

Classis Noord-Brabant/Limburg samengeroepen.

De kerk te Eindhoven heeft de kerken in het ressort Noord-Brabant/Limburg samengeroepen tot een vergadering op woensdag 26 mei a.s. te 's-Hertogenbosch.

In een begeleidend schrijven spreekt de kerk te Eindhoven uit, dat zij slechts één mogelijkheid ziet om een classis te constitueren, namelijk op grond van credentiebrieven, zoals die algemeen gebruikelijk zijn en door de afgevaardigden der kerken in het ressort Noord-Brabant/Limburg op 28 november 1964 zijn overeengekomen.

Op 28 november 1964 werd door de afgevaardigden van de kerken in het classicaal ressort Noord-Brabant/Limburg met meerderheid van stemmen besloten het besluit tot constituering van de classis van 1 oktober 1964 voor vervallen te verklaren en opnieuw de vergadering te constitueren van die Kerken, welke zich verbinden van waarde te zullen houden al wat volgens Gods Woord, de drie Formulieren van Enigheid en de Kerkenordening zal besloten worden.

Op 28 november werd de kerk van Breda als roepende kerk voor de volgende classis aangewezen, doch een samenvoeging door Breda kan begin van dit jaar niet tot constituering van de classis leiden. Thans heeft de kerk van Eindhoven, volgens de classicale regeling als volgende aan de beurt voor samenvoeging, in overleg met enkele zusterkerken het initiatief hiertoe genomen.

P.S. Overijssel-Gelderland gesplitst?

De classes Arnhem en Harderwijk hebben aan de e.k. P.S. Overijssel-Gelderland voorgesteld dit particuliere ressort te splitsen in een P.S. Overijssel, omvattende de classes Enschede, Hardenberg, Kampen en Zwolle, en een P.S. Gelderland, omvattende de huidige classes Arnhem en Harderwijk. Het ligt in de bedoeling na de vorming van het particuliere ressort Gelderland ook de classis Arnhem te splitsen. Deze telt thans zestien kerken, meer dan enige andere classis in ons land.

De P.S. Overijssel-Gelderland telt volgens het

Handboek-1965 31681 zielen en is daarmee verreweg de grootste van de acht particuliere ressorten. Na de splitsing zal de P.S. Overijssel met 24071 zielen nog de grootste P.S. zijn, en de P.S. Gelderland met 7610 zielen nog drie andere particuliere ressorten in zielental overtreffen.

Een gevolg van de splitsing zal zijn, dat de volgende Generale Synode niet meer 32, doch 36 leden zal tellen (twee predikanten en twee ouderlingen per Particuliere Synode).

Ds. J. P. van der Stoel.

Ofschoon ds. J. P. v. d. Stoel op medisch advies enige maanden zich van alle arbeid dient te onthouden om nieuwe krachten op te doen, heeft de gemeente van Amsterdam-Centrum in een feestelijke gemeentevergadering uiting gegeven aan haar dankbaarheid voro het feit dat deze Dienaar des Woords op 12 mei j.l. mocht gedenken dat hij 12½ jaar lang haar predikant is.

Onder aanbieding van enige cadeaus, zowel voor dominee als voor mevrouw, heeft ds. P. Wulffraat de vreugde der gemeente vertolkt en de hartelijke wens uitgesproken dat de jubilaris spoedig herstellen en zijn arbeid naar de begeerte van zijn hart, weer hervatten moge. Voornamelijk de jeugd der gemeente heeft in een vrolijk en blij programma, dat de vele aanwezigen met belangstelling volgden, een werkzaam aandeel gehad in het welslagen van deze avond.

Ds. T. J. Keegstra.

Op 10 mei j.l. nam Ds. Keegstra afscheid van de gemeente Tiel-Zaltbommel met een preek over Matth. 16 : 18 b. Ouderling van Weelden sprak de naar Ermelo vertrekkende predikant toe. Ds. W. Vis voerde het woord namens de genabuurde kerken, terwijl ook Ds. H. de Jong zijn collega de beste wensen meegaf.

Kerkdiensten Texel.

Uitgaande van de Gereformeerde Kerk te Den Helder, worden de diensten op Texel gehouden te Den Burg. Aanvangstijden 's morgens 10.15, 's middags 3.15 uur, in 't Dorpshuis, Burgwal 26.

Contactadres voor Texel: br. L. de Vries, Merelstraat 16, Den Helder. Tel. 02230-2496.

Eventueel ook voor inlichtingen: br. J. Ottens, Kogerstraat 41, Den Burg (Texel). Tel. 02220-2644. Toestel 7.

Preekconsent.

De Classis Kampen heeft na onderzoek, preekconsent verleend aan stud. M. van Veelen, Schoolstraat 12 te Kampen.

Ds. E. T. v. d. Born ziek.

Naar wij vernemen zal ds. E. T. v. d. Born voorlopig geen ambtelijke arbeid kunnen verrichten, vanwege een hartinfarct dat hem heeft getroffen.

ADRESSEN

Boekhoudster Geref. Kerk **Appingedam**: F. Smid-Zijlstra, Ripperdastr. 48, girono. 808101.

Met dank aan God geven wij kennis van de geboorte van

FREDERIK NICO

Drs. F. de Rooy
M. J. de Rooy-Kooij
Joop
Hanne

Doorn, 24 mei 1965
Beatrixlaan 24

UITGIFTE

VAN

nominaal f 550.000.-

6% 30-jarige Obligaties 1965

aan toonder, in stukken van f 1000,— tegen de koers van 100 %/o ten laste van de

„STICHTING GEREFORMEERDE BEJAARDEN CENTRUM”
gevestigd te Utrecht.

Ondergetekenden berichten dat de inschrijving op bovengenoemde uitgifte is opengesteld bij hun kantoren te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht en Groningen, voorzover aldaar gevestigd, op de voorwaarden van het prospectus d.d. 25 mei 1965.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn bij de inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V./
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

INGWERSEN & Co.
HANDELS- EN EFFECTENBANK N.V.